

הַלְבוֹת שַׁבַּת פֶּרֶק ג

א. מִתֵּר לְהִתְחִיל בַּמֶּלֶאכָה מֵעֶרֶב שַׁבַּת, אֵף עַל פִּי שֶׁהִיא נִגְמָרֶת מֵאֵלֶיהָ בַּשַּׁבָּת: שְׁלֹא נֶאֱסָר עָלֵינוּ, אֲלֵא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּעֶצְמוֹ שְׁלִיּוֹם; אֲבָל שֶׁתַּעֲשֶׂה הַמֶּלֶאכָה מֵעֶצְמָה בַּשַּׁבָּת, מִתֵּר לָנוּ לְהִנּוֹת בָּמָה שֶׁנַּעֲשֶׂה בַּשַּׁבָּת מֵאֵלָיו.

ב. בִּיצֵד: פּוֹתְקִין מִיָּם לַגָּנָה עָרֵב שַׁבַּת עִם חֲשֻׁכָה, וְהִיא מִתְמַלֵּאָה וְהוֹלֶכֶת כָּל הַיּוֹם כָּלוּ. וּמִנִּיחִין מִגָּמָר תַּחַת הַכְּלִים, וְהֵן מִתְגַּמְרִין וְהוֹלְכִין כָּל הַשַּׁבָּת כָּלָה. וּמִנִּיחִים קִלּוֹר עַל גְּבִי הָעֵין, וְאַסְפְּלוּנִית עַל גְּבִי הַמָּכָה, וּמִתְרַפִּין וְהוֹלְכִין כָּל הַשַּׁבָּת כָּלָה. וְשׁוֹרִין דִּיּוֹ וְסַמְמָנִין עִם חֲשֻׁכָה, וְהֵן נִשְׂרִין וְהוֹלְכִין כָּל הַשַּׁבָּת כָּלָה. וְנוֹתְנִין צָמֵר לַיּוֹרָה, וְאוֹנִין שְׁלִפְשֶׁתָן לַתַּנּוֹר, וְהֵם מִשְׁתַּנִּין וְהוֹלְכִין כָּל הַשַּׁבָּת כָּלָה. וּפּוֹרְסִין מְצוּדוֹת לַחֲיָה וּלְעוֹפּוֹת וּלְדָגִים עִם חֲשֻׁכָה, וְהֵן צָדִין וְהוֹלְכִין כָּל הַשַּׁבָּת כָּלָה. וְטוֹעֲנִין בְּקוֹרֶת בֵּית הַבַּד וּבַעֲגוּלֵי הַגֶּת עִם חֲשֻׁכָה, וְהַמְשָׁקִין זִבִּין וְהוֹלְכִין כָּל הַשַּׁבָּת כָּלָה. וּמִדְּלִיקִין אֶת הַנֵּר אוֹ אֶת הַמְדוּרָה מִבְּעֶרֶב, וְהִיא דוֹלֶקֶת וְהוֹלֶכֶת כָּל הַשַּׁבָּת כָּלָה.

ג. מִנִּיחִין קְדֵרָה עַל גְּבִי הָאֵשׁ, אוֹ בֶּשֶׂר בַּתַּנּוֹר אוֹ עַל גְּבִי גַחְלִים, וְהֵן מִתְבַּשְּׁלִים וְהוֹלְכִין כָּל הַשַּׁבָּת כָּלָה, וְאוֹכְלִין אוֹתָן בַּשַּׁבָּת. וַיֵּשׁ בְּדָבָר זֶה, דְּרָכִים שֶׁהֵן אֲסוּרִין גְּזָרָה, שְׁמָא יַחְתָּה בַּגַּחְלִים בַּשַּׁבָּת.

ד. בִּיצֵד: תְּבַשִּׁיל שְׁלֹא בָשַׁל כָּל צָרְכּוֹ, וְחָמִין שְׁלֹא הוֹחֵמוּ כָּל צָרְכָן, אוֹ תְּבַשִּׁיל שֶׁבָשַׁל כָּל צָרְכּוֹ וְכָל זָמַן שֶׁמִּצְטָמֵק הוּא יָפָה לוֹ אֵין מִשְׁהִין אוֹתוֹ עַל גְּבִי הָאֵשׁ בַּשַּׁבָּת, אֵף עַל פִּי שֶׁהֵנָּח מִבְּעוֹד יוֹם: גְּזָרָה שְׁמָא יַחְתָּה בַּגַּחְלִים כְּדִי לְהַשְׁלִים בְּשׁוּלוֹ, אוֹ כְּדִי לְצַמְקוֹ. לְפִיכָף אִם גֵּרַף הָאֵשׁ, אוֹ שֶׁפָּסָה אֵשׁ הַפִּירָה בְּאֶפֶר אוֹ בְּנִעֲרַת הַפֶּשֶׁתָן הַדָּקָה, אוֹ שֶׁעֲמָמוּ הַגַּחְלִים שֶׁהָרִי הֵן כְּמַכְסוֹת בְּאֶפֶר, אוֹ שֶׁהִסִּיקוּהָ בְּקֶשׁ אוֹ בַּגִּבָּה אוֹ בַּגְּלִיל בְּהִמָּה דָּקָה שֶׁהָרִי אֵין שֵׁם גַּחְלִים בּוֹעֲרוֹת הָרִי זֶה, מִתֵּר לַעֲשׂוֹת עָלֶיהָ: שֶׁהָרִי הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִזֶּה הַתְּבַשִּׁיל, וְאֵין גּוֹזְרִין שְׁמָא יַחְתָּה בְּאֵשׁ.

ה. בָּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּפִירָה שֶׁהִבְלָה מוּעָט. אֲבָל הַתַּנּוֹר אֵף עַל פִּי שֶׁגֵּרַף הָאֵשׁ, אוֹ חָפָה בְּאֶפֶר, אוֹ שֶׁהִסִּיקוּהוּ בְּקֶשׁ אוֹ בַּגִּבָּה אֵין מִשְׁהִין בְּתוֹכוֹ, וְלֹא עַל גְּבִיו, וְלֹא סוּמְכִין לוֹ תְּבַשִּׁיל שְׁלֹא בָשַׁל כָּל צָרְכּוֹ, אוֹ שֶׁבָשַׁל כָּל צָרְכּוֹ וּמִצְטָמֵק וְיָפָה לוֹ: הוֹאִיל וְהִבְלוּ חֵם בְּיוֹתֵר, אֵינוֹ מְסִיחַ דַּעְתּוֹ; וְחוֹשְׁשִׁים שְׁמָא יַחְתָּה בְּזוֹ הָאֵשׁ הַמְּעוּטָה, אֵף עַל פִּי שֶׁהִיא אֵשׁ קֶשׁ וּגִבָּה אוֹ מַכְסָה.

ו. וְלָמָּה אָסְרוּ לַעֲשׂוֹת בַּתַּנּוֹר, אֵף עַל פִּי שֶׁגֵּרַף מִפְּנֵי שֶׁהַגּוֹרֵף אֵינוֹ גּוֹרֵף אֲלֵא רֵב הָאֵשׁ וְעֶצְמָה, וְאֵי אִפְשָׁר לְגֵרַף כָּל הָאֵשׁ עַד שֶׁלֹא תִשָּׂאֵר נִיצוּצָה אַחַת; וּמִפְּנֵי שֶׁהִבְלוּ חֵם, שְׁמָא יַחְתָּה כְּדִי לְנַעַר הַנִּיצוּצוֹת הַנִּשְׁאָרוֹת.

ז. הַכֶּפֶחַ הִבְלוּ רֵב מִהֶבֶל הַפִּירָה, וּמוּעָט מִהֶבֶל הַתַּנּוֹר. לְפִיכָף אִם הִסִּיקוּ בַּגֶּפֶת אוֹ בַּעֲצִים הָרִי הוּא כַּתַּנּוֹר, וְאֵין מִשְׁהִין בְּתוֹכוֹ וְלֹא עַל גְּבִיו, וְלֹא סוּמְכִין לוֹ תְּבַשִּׁיל שְׁלֹא בָשַׁל כָּל צָרְכּוֹ, אוֹ מִצְטָמֵק וְיָפָה לוֹ: אֵף עַל פִּי שֶׁגֵּרַף, אוֹ כָּסָה בְּאֶפֶר. וְאִם הִסִּיקוּהוּ בְּקֶשׁ אוֹ בַּגִּבָּה הָרִי הוּא כְּפִירָה שֶׁהִסְקָה בְּקֶשׁ וּבַגִּבָּה, וּמִשְׁהִין עָלָיו. וּמִתֵּר לְסַמֵּךְ לְפִירָה מִבְּעֶרֶב, אֵף עַל פִּי

שְׁאִינָה גְרוּפָה. וְאִיזוּ הִיא כִּירָה, וְאִיזָה הוּא כִּפָּח כִּירָה, מְקוֹם שְׁפִיתָת שְׁתֵּי קִדְרוֹת; וְכִפָּח, מְקוֹם שְׁפִיתָת קִדְרָה אַחַת.

ח. תִּבְשִׁיל חֵי שְׁלֹא בָשַׁל כָּלָל, אוֹ שְׁבָשַׁל כָּל צָרְכוֹ וּמִצְטָמֵק וְרַע לוֹ מִתֵּר לְשִׁהוּתוֹ עַל גְּבִי הָאֵשׁ, בֵּין בְּכִירָה וְכִפָּח בֵּין בְּתֵנּוֹר. וְכֵן תִּבְשִׁיל שְׁבָשַׁל וְלֹא בָשַׁל כָּל צָרְכוֹ, אוֹ בָשַׁל כָּל צָרְכוֹ וּמִצְטָמֵק וַיִּפֶּה לוֹ אִם הַשְׁלִיךְ לְתוֹכוֹ אֶבֶר חֵי סָמוּךְ לְבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת, נַעֲשֶׂה הַכֹּל כְּתִבְשִׁיל חֵי; וּמִתֵּר לְשִׁהוּתוֹ עַל הָאֵשׁ, אֵף עַל פִּי שְׁלֹא גֵרָף וְלֹא כֶסֶה, מִפְּנֵי שֶׁכִּבֵּר הַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִמֶּנּוּ, וְאִינוּ בָּא לַחֲתוֹת בְּגָחִילִים.

ט. כָּל תִּבְשִׁיל שֶׁאֲסוּר לְשִׁהוּתוֹ אִם עֶבֶר וְשִׁהָה אוֹתוֹ אֲסוּר לֶאֱכֹלוֹ עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת, וַיִּמָּתִין בְּכַדִּי שִׁיעֶשֶׂה. וְאִם שָׁכַחוּ אִם תִּבְשִׁיל שְׁלֹא בָשַׁל כָּל צָרְכוֹ הוּא, אֲסוּר עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת; וְאִם תִּבְשִׁיל שְׁבָשַׁל כָּל צָרְכוֹ הוּא וּמִצְטָמֵק וַיִּפֶּה לוֹ, מִתֵּר לֶאֱכֹלוֹ בַּשַּׁבָּת.

י. כָּל שֶׁמִּתֵּר לְשִׁהוּתוֹ עַל גְּבִי הָאֵשׁ כְּשֶׁנוּטְלִים אוֹתוֹ בַּשַּׁבָּת, אֲסוּר לְהַחֲזִירוֹ לְמִקְוָמוֹ. וְאִין מַחֲזִירִין לְעוֹלָם, אֲלֹא עַל גְּבִי כִירָה גְרוּפָה, אוֹ מְכֶסֶה, אוֹ בְּכִירָה וְכִפָּח שֶׁהִסְקוּ בְּקֶשׁ וּגְבָבָה; וְהוּא, שְׁלֹא הֵנִיחַ הַקִּדְרָה עַל גְּבִי קֶרֶקֶע; אֲבָל מִשֶּׁהֵנִיחָה עַל גְּבִי הַקֶּרֶקֶע, אִין מַחֲזִירִין אוֹתָהּ, וְאִפְלוּ עַל גְּבִי גְרוּפָה, אוֹ מְכֶסֶה. וְאִין מַחֲזִירִין לְתֵנּוֹר וְלֹא לְכִפָּח, שֶׁהִסְקוּ בְּגַפָּת אוֹ בַּעֲצִים, אֵף עַל פִּי שֶׁגֵּרָף אוֹ כֶסֶה, מִפְּנֵי שֶׁהִבְלִן חֵם בִּיּוֹתֵר. וְכָל שֶׁאִין מַחֲזִירִין עָלָיו, אִין סוֹמְכִין לוֹ בַּשַּׁבָּת.

יא. אֲסוּר לְהַכְנִיס מִגֵּרָפָה לְקִדְרָה, וְהִיא עַל הָאֵשׁ, לְהוֹצִיא מִמֶּנָּה בַּשַּׁבָּת: מִפְּנֵי שֶׁמֶגֶס בּוֹ, וְזֶה מִצְרָפֵי הַבִּשּׁוּל הוּא; וְנִמְצָא כְּמִבְשִׁיל בַּשַּׁבָּת. וּמִתֵּר לְהַחֲזִיר מִכִּירָה לְכִירָה, אִפְלוּ מִכִּירָה שֶׁהִבְלָה מוֹעֵט לְכִירָה שֶׁהִבְלָה מְרַבָּה; אֲבָל לֹא מִכִּירָה לְטְמִינָה, וְלֹא מִטְמִינָה לְכִירָה.

יב. לֹא יִמְלֹא אָדָם קִדְרָה עֲסָסִיּוֹת וְתֵרֵמוֹסִין, אוֹ חֲבִית שְׁלָמִים, וַיִּתֵּן לְתוֹךְ הַתֵּנּוֹר עָרֵב שַׁבָּת עִם חֲשֻׁכָה, וַיִּשְׁהָה אוֹתָן שְׁאֵלוֹ וְכִיּוֹצֵא בָהֶן, אֵף עַל פִּי שְׁלֹא בָשְׁלוּ כָּל עֵיקָר, כְּתִבְשִׁיל שְׁלֹא בָשַׁל כָּל צָרְכוֹ הֵן, מִפְּנֵי שֶׁאִינֶן צְרִיכִים בִּשּׁוּל הָרַבָּה; וְדַעְתּוֹ עָלֵיהֶן לֶאֱכֹל לְאַלְתֵּר, וּלְפִיכֵךְ אֲסוּר לְשִׁהוּתָן בְּתֵנּוֹר. וְאִם עֶבֶר וְשִׁהָה אֲסוּרִין עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת, וַיִּמָּתִין בְּכַדִּי שִׁיעֶשׂוּ.

יג. תֵּנּוֹר שֶׁנָּתַן לְתוֹכוֹ בֶּשֶׂר מִבְּעוֹד יוֹם, וְשִׁהָה אוֹתוֹ בַּשַּׁבָּת אִם בֶּשֶׂר גָּדִי הוּא וְכִיּוֹצֵא בּוֹ, מִתֵּר, שְׁאֵם יַחֲתָה בְּגָחִילִים, יִתְחַרְךָ הַבֶּשֶׂר שֶׁאִינוּ צָרִיךְ אֲלֵא חֲמִימוֹת הָאֵשׁ בְּלֶכֶד; וְאִם בֶּשֶׂר עֶז אוֹ שׁוֹר הוּא, אֲסוּר, שְׁמָא יַחֲתָה בְּגָחִילִים, לְבִשְׁלוֹ. וְאִם טָח פִּי הַתֵּנּוֹר בְּטִיט, מִתֵּר שְׁאֵם בָּא לְפִתַּח הַתֵּנּוֹר וּלְחֲתוֹת, תִּכְנֶס הָרוּחַ, וַיִּתְקַשֶּׂה הַבֶּשֶׂר וַיִּפְסַד, וַיִּצְטַנֵּן הַתֵּנּוֹר.

יד. וְכֵן כָּל דְּבַר שֶׁהָרוּחַ מִפְּסַדֵּת אוֹתוֹ, אִין גּוֹזְרִין עָלָיו שְׁמָא יִגְלָהוּ וַיַּחֲתָה; וּמִפְּנֵי זֶה נּוֹתְנִין אוֹנִין שְׁלִפְשֶׁתָן לְתוֹךְ הַתֵּנּוֹר עִם חֲשֻׁכָה, שְׁאֵם גִּלְהוֹ וַיִּפְסַד.

טו. נָתַן גָּדִי שְׁלָם לְתוֹךְ הַתֵּנּוֹר הָרִי זֶה כְּבֶשֶׂר הָעֶז אוֹ בֶּשֶׂר שׁוֹר, וְאֲסוּר לְשִׁהוּתוֹ, שְׁמָא יַחֲתָה בְּגָחִילִים: אֲלֹא אִם כֵּן טָח הַתֵּנּוֹר. וּמִתֵּר לְשַׁלְשֵׁל כְּבֶשׂ הַפֶּסֶס לְתֵנּוֹר עִם חֲשֻׁכָה, אֵף עַל פִּי שֶׁאִינוּ טָח, מִפְּנֵי שֶׁבִּנְי חֲבוּרָה, זְרִיזִים הֵן.

טז. אִין צוֹלִין בֶּשֶׂר בְּצֵל וּבִיצָה עַל גְּבִי הָאֵשׁ אֲלֹא כִּדִּי שִׁיעֶלּוּ

מבעוד יום, ויהיו ראויין לאכילה. ואם נשארו אחר כן על האש בשבת, עד שיצלו הרבה מתר, מפני שהן כמצטמק ורע לו: שאם חתה יחרף אותן, שעל גוף האש הם. ומפני זה מניחין המגמר תחת הפלים עם חשכה שאם חתה בגחלים, ישרף המגמר ויעשן הפלים.

יז. הא למדת, שכל דבר שאנו אוסרין בענין זה, אינו אסור משום שהוא נעשה בשבת; אלא גזרה, שמא יחתה בגחלים. לפיכך אין נותנין צמר ליורה, אלא אם כן היתה עקורה מעל האש שמא יחתה בגחלים: והוא, שיהיה פיה טח בטיט שמא יגס בה, משחשכה.

יח. אין נותנין את הפת בתנור עם חשכה, ולא חררה על גבי הגחלים אלא כדי שיקרמו פנים שאינן מדבקים בתנור או באש. ואם נשארו אחר כן, עד שיגמר אפיתן מתר: שאם יחתה, יפסיד אותן. ואם נתן סמוך לחשכה, וחשכה ועדין לא קרמו פניה אם במזיד אסור לאכל מהן עד מוצאי שבת, וימתיך בכדי שיעשו. ואם בשוגג מתר לו לרדות ממנה מזון שלוש סעודות, בשבת; וכשהוא רודה לא ירדה במרדה בדרך שהוא עושה בחל, אלא בסכין וכיוצא בה.

יט. עושה אדם מדורה מכל דבר שירצה, בין על גבי קרקע בין על גבי מנורה, ומדליקה מבעוד יום, ומשתמש לאורה או מתחמם כנגדה בשבת. וצריך שידליק רב המדורה קדם חשכה, עד שתהא שלהבת עולה מאליה קדם השבת; ואם לא הדליק רבה, אסור להנות בה בשבת גזרה, שמא יחתה בה ויניד העצים כדי שתעלה השלהבת. ואם הדליק עץ יחידי, צריך להדליק רב עביו ורב הקפו מבעוד יום.

כ. במה דברים אמורים, בגבולין; אבל במקדש, מאחיזין את האור בעצים במדורת בית המוקד עם חשכה, ואין חוששין שמא יחתה, שהכוהנים זריזין הן.

כא. היתה מדורה שלקנים, או שלגרענין אינו צריך להדליק הרב; אלא כיון שהתחיל בה האש קדם השבת, מתר להשתמש בה, מפני שהאש נתלית בהן במהרה, ואינו צריך לחתות. לפיכך אם אגד הקנים, או הניח הגרענין בחותלות הרי הן כעצים, וצריך שתעלה בהן השלהבת מאליה קדם השבת.

כב. מדורה שלזפת, או שלגפרית, או שלרכב, או שלקירה, או שלקש, או שלגבכה אינו צריך להדליק רבה קדם השבת, מפני שהאש מדלקת אותם במהרה.